

Za jakie zobowiązania fundatora odpowiada fundacja rodzinna?

Jeśli fundator miał zobowiązania wobec wierzycieli przed ustanowieniem fundacji rodzinnej, to również fundacja będzie ponosiła odpowiedzialność majątkową wobec jego wierzycieli, ale do wysokości wniesionego przez fundatora majątku.

PIOTR ALEKSIEJUK

Fundator, jako podmiot inicjujący powstanie fundacji rodzinnej, ma decydujący i kluczowy wpływ na jej strukturę organizacyjną, tj. postanowienia statutu, obsadzenie organów w postaci zarządu, rady nadzorczej oraz przyznanie wskazanym osobom fizycznym lub organizacjom pożytku publicznego (w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie), statusu beneficjenta fundacji rodzinnej i ewentualne uczestnictwo takiego beneficjenta w zgromadzeniu beneficjentów oraz na majątek jak zostanie wniesiony w ramach aktu założycielskiego do tej fundacji. Osoba fundatora, którym w praktyce najczęściej będzie/będą nestorzy (założyciele) firmy rodzinnej jest inicjatorem powołania do życia fundacji rodzinnej, dzięki której budowany i rozwijany przed dekadami majątek firmowy jak i prywatny, może być w sposób bezpieczny gromadzony i zarządzany przez kolejne pokolenia.

Fundator nie ucieknie przed wierzycielem

W sytuacji, kiedy fundator miał zobowiązania wobec wierzycieli przed ustanowieniem fundacji rodzinnej, to również fundacja rodzinna będzie ponosiła odpowiedzialność majątkową wobec dotychczasowych, jak i przyszłych (w konkretnych sytuacjach) wierzycieli. Niniejsza kwestia reguluje przede wszystkim art. 8 i art. 9 ustawy o fundacji rodzinnej. Należy odczytać to rozwiązanie jako naturalne i pożądane. Założenie fundacji rodzinnej nie może bowiem prowadzić do pogorszenia sytuacji wierzycieli fundatora za zobowiązania powstałe przed powołaniem do życia fundacji rodzinnej. Rozwiązanie odmienne sprzyjałoby nadużywaniu prawa i rozwojowi praktyki polegającej na „unikaniu odpowiedzialności”, co nie jest intencją zarówno przedstawi-

cieli przedsiębiorczości rodzinnej, jak i ustawodawcy.

Odpowiedzialność dotyczy wszelkich zobowiązań fundatora (cywilnoprawne, publiczne), przy czym ustawodawca w szczególności podkreślił odpowiedzialność za zobowiązania z tytułu obowiązku alimentacyjnego fundatora, o czym szerzej będzie mowa w dalszej części artykułu.

Odpowiedzialność solidarna

Przechodząc do analizy odpowiedzialności fundacji rodzinnej za zobowiązania fundatora, w pierwszej kolejności należy wskazać, że ma ona charakter odpowiedzialności solidarnej (art. 366 § 1 Kodeksu cywilnego). Istotą tej odpowiedzialności jest zmocnienie pożytku wierzyciela fundatora, dzięki której uprawniony jest on do dochodzenia całości lub części wierzyciela zarówno od fundacji rodzinnej jak i fundatora, ale również od każdego z nich osobno. Zaspokojenie wierzyciela przez któregośkolwiek z dłużników np. fundację rodzinną, zwalnia z obowiązku zaspokojenia fundatora. W przypadku, gdy fundacja rodzinna posiada więcej niż jednego fundatora (np. fundacja założona przed rodzeństwem), odpowiedzialność solidarna fundacji rodzinnej funkcjonuje jedynie w stosunku do zobowiązań danego fundatora i nie rozciąga się na odpowiedzialność drugiego fundatora, który nie posiadał zobowiązań wobec podmiotów trzecich przed ustanowieniem fundacji rodzinnej.

Obowiązek alimentacyjny fundatora

Jak zostało już wspomniane powyżej, ustawodawca skupił się w głównej mierze na odpowiedzialności fundacji rodzinnej za zobowiązania z tytułu obowiązku alimentacyjnego fundatora. Niniejsza odpowiedzialność dotyczy zarówno obowiązku alimentacyjnego fundatora powstałego przed zawiązaniem fundacji rodzinnej, jak i obowiązku alimentacyjnego, który powstał już w trakcie jej funkcjonowania.

Charakter odpowiedzialności fundacji rodzinnej z tytułu obowiązku alimentacyjnego, który powstał po ustanowieniu fundacji rodzinnej, zbliżony jest do tzw. odpowiedzialności subsydiarnej (znanej

z konstrukcji odpowiedzialności współników spółki jawnej za zobowiązania spółki – zob. art. 31 Kodeksu spółek handlowych). W takiej sytuacji wierzyciel, po bezskutecznej egzekucji dochodzonej wierzyciela z tytułu obowiązku alimentacyjnego fundatora bezpośrednio z jego majątku, uprawniony jest dochodzić egzekucji z majątku fundacji rodzinnej. Natomiast w sytuacji wykazania przez wierzyciela, że fundator nie dysponuje wystarczającym majątkiem na zabezpieczenie wierzyciela, uprawniony jest on do wniesienia stosownego powództwa wobec fundacji rodzinnej, zanim egzekucja z majątku fundatora okaże się bezskuteczna.

Ograniczona odpowiedzialność fundacji

Ustawodawca dopuścił możliwość wyłączenia lub ograniczenia odpowiedzialności fundacji rodzinnej za zobowiązania fundatora (np. dokonanie zmiany dłużnika wyłącznie na fundację rodzinną albo fundatora). O ile nie budzi wątpliwości możliwość takiej modyfikacji co do zobowiązań fundatora powstałych przed ustanowieniem fundacji rodzinnej, w tym zobowiązań z tytułu obowiązku alimentacyjnego, ponieważ wynika to wprost z art. 8 ust 1 ustawy o fundacji rodzinnej, to już w przypadku odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu obowiązku alimentacyjnego powstałego po ustanowieniu fundacji rodzinnej, nie przewidziano wprost stosownego wyłączenia lub ograniczenia. Dokonując wykładni literalnej należy wywodzić, że jakiegokolwiek wyłączenia lub ograniczenia co do obowiązku alimentacyjnego powstałego po powołaniu do życia fundacji rodzinnej nie będą wywoływać skutków prawnych wobec osób trzecich, w tym wierzyciela.

Z punktu widzenia interesu fundacji rodzinnej, zasadniczą

kwestią jest jej limitowana odpowiedzialność. Stosowna granica została ustalona do wysokości mienia wniesionego przez fundatora (art. 9 ustawy o fundacji rodzinnej). Mienie wniesione do fundacji rodzinnej jest tym wszystkim co zostało wniesione na pokrycie funduszu założycielskiego (np. nieruchomości, udziały/ogół praw i obowiązków w spółkach prawa handlowego, papiery wartościowe, pieniądze).

Do określenia wartości wniesionego mienia przez fundatora, celem ustalenia limitu odpowiedzialności fundacji rodzinnej za zobowiązania fundatora, ustawodawca posłużył się znany z praktyki mechanizmem, mianowicie wartość określaną jest według stanu z chwili wniesienia (mienia do fundacji rodzinnej), a według cen z chwili zaspokojenia wierzyciela (faktycznej spłaty albo w przypadku sporu - wyrokowania).

Poza limitem kwotowym, fundacja rodzinna może uchylić się od konieczności zapłaty zobowiązań fundatora, jeżeli dane zobowiązanie ulegnie przedawnieniu. Okres przedawnienia wynikają z zasad ogólnych Kodeksu cywilnego i wynoszą 6 lat dla roszczeń majątkowych oraz 3 lata dla roszczeń o świadczenia okresowe (np. czynsz dzierżawny) oraz roszczenia związane z działalnością gospodarczą fundatora. Koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego.

Na koniec warto również podkreślić, że fundacja rodzinna, w przypadku braku odmiennych postanowień statutu, uprawniona jest do dochodzenia od fundatora zaspokojonego przez fundację rodzinną na rzecz wierzyciela fundatora zobowiązania, do którego świadczenia zobowiązany był fundator, tzw. roszczenie regresowe (art. 376 Kodeksu cywilnego). /o

—Piotr Aleksiejuk - radca prawni, partner kancelarii Wójcicka Aleksiejuk & Wspólnicy

Rachunkowość

W KAŻDĄ ŚRODĘ
tylko dla pensjonistów

dF

